

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Гулак Олена Василівна

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна*

Миколаснко Роман Володимирович

*аспірант кафедри адміністративного та фінансового права
Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна*

Корупція у різноманітних її проявах й досі залишається гострою проблемою для України, будучи гальмівником у її економічному розвитку та ефективній євроінтеграційній діяльності. Високий рівень корупції виступає загрозою для розвитку як суспільства у цілому, так і окремих сфер її діяльності, унеможливаючи водночас ефективне вкладення коштів у новітні проекти, які б змогли вивести країну на більш високий рівень розвитку та забезпечити достаток і добробут населенню¹.

Для прикладу, 36 балів зі 100 можливих отримала Україна в Індексі сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index – CPI) за 2023 рік, і тепер наша країна посідає 104 місце поміж 180 країн. З-поміж західних сусідів показник Румунії залишився без змін (46 балів, 63 місце), тоді як Польща втратила ще 1 бал, але залишилася однією з лідерок за показниками CPI серед близьких до нас країн – із 54 балами вона посідає 47 місце. Але тепер Польща ділить цю сходинку зі Словаччиною – за рік ця країна додала 1 пункт та теж набрала 54 бали. А Молдова, як і Україна, додала 3 бали та наздогнала Угорщину, бали якої не змінились, що дозволило їм розділити 76 місце із 42 балами².

Міжнародна конвенція ООН проти корупції, Цивільна та Кримінальна конвенції Ради Європи проти корупції, що остаточно були ратифіковані Парламентом України ще у 2006 році, передбачили ціну низку зобов'язань України у питаннях запобігання та протидії корупції. Зокрема, це стосується насамперед запровадження цілої антикорупційних інструментів до системи національного законодавства будь-якої країни, а саме:

1. Активного залучення громадськості до формування та реалізації державної антикорупційної політики;

¹ Hulak, O., Golovko, L., & Holoviy, L. (2022). Legal liability for corruption and related offenses in the field of land relations. *Law. Human. Environment*, 13(1), 73-80. URL: <https://doi.org/10.31548/law2022.01.009>

² Індекс сприйняття корупції — 2023. URL: <https://ti-ukraine.org/research/index-spryjnyattyakoruptsiyi-2023/>

2. Створення окремого державного органу на виконання функцій з формування та реалізації антикорупційної політики;

3. Прийняття відповідного національного основного антикорупційного закону;

4. Конкурсні та прозорі процедури добору працівників антикорупційних органів;

5. Формування цілої системи антикорупційних механізмів, серед яких реєстри декларацій публічних службовців; реєстри корупціонерів та викривачів корупції;

6. Можливість повідомляти анонімно про факти корупційних порушень;

7. Запровадження належного рівня юридичної відповідальності за факти корупційних порушень;

8. Розробка та провадження державних та локальних антикорупційних програм з викорененням корупційних ризиків та способами їх мінімізації, зокрема і у сфері земельних відносин.

Відтак, такі вимоги починаючи з 2014 року активно впроваджуються у нормативну площину та національну практику України. Втім, не зважаючи на наявність відповідних антикорупційних норм у Кримінальному кодексі України, тільки з 2014 року був прийнятий базовий антикорупційний закон³ та отримала належного рівня і адміністративна відповідальність за правопорушення, пов'язані з корупцією.

У розрізі запровадження дієвого антикорупційного механізму як у пріоритетних сферах суспільних відносин, так і тих, які визначені «з потенційно високими корупційними ризиками», постає саме передбачення у Державній антикорупційній стратегії, прийнятій всередині 2022 року⁴, чіткого переліку таких корупційних ризиків у окремо виокремлених п'ятнадцяти сферах/напрямах суспільної життєдіяльності. Окрім того, в Державній програмі з реалізації нині чинної Державної антикорупційної стратегії на 2023-2025 роки⁵ чітко окреслено заходи з мінімізації таких ризиків, терміни, відповідальних та кошти з реалізації означеного. Національним агентством з питань запобігання корупції вперше проводиться щоденний моніторинг виконання передбачених завдань і в он-лайн режимі представлено його результати у відкритому доступі⁶.

Відтак, відкритість такої інформації, її постійний моніторинг і контроль за ефективністю й результативністю є чи не найбільш об'єктивним показником зацікавленості держави і суспільства у досягненні реальних результатів й успішної антикорупційної діяльності держави у цілому та кожній виокремленій сфері суспільних відносин зокрема.

³ Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 року № 1700-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

⁴ Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки: Закон України від 20.06.2022 № 2322-IX1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>

⁵ Про затвердження Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки: Постанова Кабінету Міністрів України; Програма, Заходи від 04.03.2023 № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text>

⁶ Інформаційна система моніторингу реалізації державної антикорупційної політики. URL: <https://dap.nazk.gov.ua/>